

ZAMONAVIY INGLIZ TILIDAGI SO‘ZLASHUV USLUBI VA UNING ADABIY TILGA TA’SIRI.

Qodirjonova Gulsanam Sherzodbek qizi

IFO‘MT fakulteti, 3-bosqich talabasi

Egamberdiyeva Irodaxon Abdurahimovna

Ilmiy rahbar. ADCHTI dotsenti

MAQOLA MALUMOTI

MAQOLA TARIXI:

Received: 25.10.2025

Revised: 26.10.2025

Accepted: 27.10.2025

KALIT SO‘ZLAR:

*so‘zlashuv uslubi,
ingliz tili, adabiy til,
stilistika, zamonaviy
adabiyot, ifoda
erkinligi.*

ANNOTATSIYA:

Mazkur maqolada zamonaviy ingliz tilidagi so‘zlashuv (colloquial) uslubining xususiyatlari, uning kundalik muloqotdagi o‘rni va adabiy tilga bo‘lgan ta’siri tahlil qilinadi. So‘zlashuv uslubi odatda norasmiy kontekstlarda qo‘llaniladi, biroq u o‘zining soddaligi, ifoda erkinligi va jonli tili bilan badiiy adabiyotlarda ham tobora ko‘proq o‘rin egallamoqda. Tadqiqot davomida turli zamonaviy asarlardan misollar keltirilib, ularning tilda qanday yangilik va o‘zgarishlarga sabab bo‘layotgani yoritiladi.

Kirish

So‘zlashuv uslubi tilning eng jonli, harakatchan va doimiy ravishda rivojlanib boradigan qatlamlaridan biridir. Zamonaviy ingliz tilida bu uslub kundalik hayotda, ijtimoiy tarmoqlarda, filmlar, seriallar va hatto adabiy asarlarda keng qo‘llanilmoqda. So‘zlashuv nutqining asosiy xususiyatlari — soddalik, ifoda erkinligi, qisqartmalar, metaforalar va ba’zan grammatik me’yorlarning buzilishi orqali erkin fikr bildirish imkoniyatidir.

Til taraqqiyoti jamiyat taraqqiyotiga bevosita bog‘liq bo‘lib, zamonaviy texnologiyalar, madaniyatlararo aloqalar va kommunikatsiya vositalarining rivojlanishi natijasida ingliz tili ham jadal o‘zgarishlarga yuz tutmoqda. Ayniqsa, badiiy adabiyotda

so'zlashuv uslubining keng qo'llanilishi zamonaviy yozuvchilarning hayotiy, realistik va o'quvchiga yaqin obrazlar yaratishga intilayotganidan dalolat beradi. Mazkur maqolada so'zlashuv uslubining lingvistik xususiyatlari, ularning adabiy tilga ta'siri hamda zamonaviy ingliz adabiyotidagi o'rni keng qamrovda o'rganiladi. Turli asarlar va matnlar tahlili orqali bu uslubning adabiy estetikaga qanday xizmat qilayotgani yoritiladi.

Zamonaviy ingliz tilidagi so'zlashuv uslubi til taraqqiyotining ajralmas bir qismi bo'lib, uning adabiy tilga bo'lgan ta'siri tobora ortib bormoqda. Bu uslub asosan norasmiy muhitlarda qo'llaniladi, biroq so'nggi yillarda zamonaviy adabiyotda, ayniqsa romanlar, hikoyalar va dramalarda keng o'rin egallay boshladi. So'zlashuv uslubining asosiy xususiyatlari soddalik, ifoda erkinligi, qisqartmalar, oddiy sintaksis, jonli leksika, idiomalar va ba'zan grammatik me'yorlardan chekinish orqali ifodalanadi. Ushbu uslub tilda tabiiylik, erkinlik va hayotiylik hissini kuchaytiradi. Masalan, rasmiy tilda "I am going to visit my friend" deb aytiladigan gap, so'zlashuv tilida "I'm gonna visit my friend" shaklida ishlatiladi. Bu kabi o'zgarishlar zamonaviy yozuvchilarga realistik va o'quvchiga yaqin bo'lgan obrazlar yaratish imkonini beradi. Shuningdek, dialoglarning tabiiyligi ham so'zlashuv uslubining faol qo'llanilishiga sabab bo'lmoqda. O'quvchilar hayotda qanday gapirilishini aks ettiruvchi ifodalarni ko'rganlarida, matn yanada ishonarli va ta'sirchanroq tuyuladi. Bu holat ayniqsa yoshlar auditoriyasiga mo'ljallangan adabiy asarlarda yaqqol seziladi. Masalan, J. D. Salingerning "The Catcher in the Rye" asarida bosh qahramon Holden Caulfieldning nutqi aynan so'zlashuv uslubida yuritilib, o'quvchiga uning psixologik holati va dunyoqarashi haqida to'liq tasavvur beradi. Xuddi shunday, zamonaviy ingliz romanlarida ham qahramonlarning xarakterini ochib berishda so'zlashuv tili muhim vositaga aylangan. Ayniqsa, shahar hayoti, o'smirlar muammolari, ijtimoiy tengsizlik va madaniy ziddiyatlar tasvirida bu uslub nihoyatda samara bermoqda. Bundan tashqari, internet va ommaviy madaniyat ta'siri natijasida tilga kirib kelayotgan yangi so'zlar ham ko'pincha avval so'zlashuv tilida paydo bo'ladi. Bu so'zlar vaqt o'tishi bilan ommalashadi va adabiy matnlarda ham o'rin egallay boshlaydi. Jumladan, "selfie", "ghosting", "binge-watch" kabi atamalar dastlab norasmiy muloqotda qo'llanilgan bo'lsa-da, bugungi kunda ular badiiy adabiyotlarda, jurnalistik matnlarda va hatto akademik kontekstlarda ham uchramoqda. Bularning barchasi shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ingliz tilidagi so'zlashuv uslubi nafaqat aloqa vositasi sifatida, balki til taraqqiyoti, adabiy ifoda imkoniyatlarini kengaytirish va o'quvchi bilan bevosita aloqa o'rnatish vositasi sifatida ham muhim rol

o'ynamoqda. Shu tariqa, so'zlashuv uslubining adabiy tilga kirib kelishi va u bilan uyg'unlashuvi zamonaviy adabiy jarayonlarning o'ziga xos bir jihatiga aylanmoqda.

Zamonaviy ingliz tilidagi so'zlashuv uslubi til taraqqiyotining faol va dinamik qismini tashkil etadi. Ushbu uslub kundalik muloqotda keng qo'llanilishi bilan birga, badiiy adabiyotga ham kirib kelib, uni yanada jonli, tabiiy va o'quvchiga yaqin shaklga keltirmoqda. So'zlashuv tilining adabiy matnlardagi qo'llanilishi qahramon xarakterini ochishda, realistik dialoglar yaratishda va zamonaviy hayot ritmini aks ettirishda muhim rol o'ynaydi. Bundan tashqari, bu uslub orqali o'quvchi va muallif o'rtasida bevosita, ishonchli aloqa yuzaga keladi. Shuningdek, tilga doimiy kirib kelayotgan yangi so'zlar, iboralar va uslublar so'zlashuv tili orqali adabiy tilga ta'sir ko'rsatib, uni boyitadi va yangilaydi. Xulosa qilib aytganda, so'zlashuv uslubi nafaqat tilning norasmiy shakli, balki adabiy jarayonning muhim vositasi sifatida ham alohida o'ringa ega bo'lib bormoqda.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Crystal, D. (2010). The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge University Press.
2. Carter, R., & McCarthy, M. (2006). Cambridge Grammar of English: A Comprehensive Guide. Cambridge University Press.
3. Trudgill, P. (2000). Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society. Penguin Books.
4. Goddard, A. (2012). The Language of Literature: An Introduction to Stylistics. Routledge.
5. Salinger, J. D. (1951). The Catcher in the Rye. Little, Brown and Company.
6. Parrott, M. (2010). *Grammar for English Language Teachers